

Siðsøga

við Óla Jacobsen

KRISTIAN DJURHUUS: 30. PARTUR

RÆÐSLAN FYRI APOLLONIU

TVØROYRI VAR Á SUMMUM ØKJUM EITT **FREMMANT** LAND FYRI **HAVNARMANNIN KRISTIAN**. TAÐ FEKK HANN **AT SANNA**, TÁ IÐ HANN FEKK **SØGUNA** UM **GRUNDSTYKKIÐ**, HANN **HEVÐI** KEYPT

Tað var sjálvsagt ein stóur lætti, tá ið eg hevði fingið grundstykki á Tvøroyri og endiliga kundi búgva saman við konu og børnum.

Tá ið eg greiddi Niels Paula Mortensen frá, hvussu nógv ið eg goldið fyrri grundina, helt hann hetta var meira enn ríkiligt.

Hann greiddi eisini frá orsökini til, at Gudmund Mortensen hevði viljað selt grundina. Hon var snøgt sagt, tí hann ikki tordi at búgva har. Hetta hevur eina heilt serliga søgu.

Upprunaliga var tað ein ógift kvinna Apollonia Jespersen, sum hevði átt hetta grundstykki, sum var á Tippingum, sum tað varð kallað.

Brøðurnir Petur og Niels Juel Mortensen, sum tá stjórnaðu upprunaligu Mortensen fyrirkuni, høvdu ynskt at ognar sær hetta øki til sítt virksema, men Apollonia vildi ikki lata ella selja tað.

Teir báðir funnu so út av, at tað kanska var ivasamt, um hon yvirhøvur var tann rætti eigarin, og um ikki Mortensen menninir

Sonur Niels Juel, Gudmund, tordi ikki at byggja á "gandaðu" grundini. Tí fekk hann selt hana til Kristian Djurhuus. Her er hann á ungum árum

sjálvir veruliga áttu økið. Teir lögdu tiskil sak.

Sakarpartarnir vóru Mortensen keypmenn øðrumegin og Cathrine Malene, omma Gerdu Einarsson, saman við systir hennara, Apolloniú Jespersen, hinumegin.

Í undirrættinum í Føroyum vunnu tær báðar, men tapararnir skutu sakina inn fyrri landsrættin.

Nógv vitni vórðu avhoyrd, og hvussu var og ikki, so vunnu teir í 1911 sakina við landsrættin og har við rættin til jørðina.

Mortensenmenninir hava eisini verið betri fyrri at verja sína sök enn tvær kvinnur, sum neyvan hava megnað tað stóra, hóast tær høvdu verja fyrri seg.

Hetta dæmi Apolloniú ikki, og hon vildi hava sakina fyrri hægstarætt. Men tað eydnadist ikki av eini ella aðrari orsök.

Hon var so ill um hetta órættvísi, sum hon helt seg hava liðið, at hon afturfyrri bað ilt yvir Mortensenmenninar. Tað skuldu henda allar møguligar ólukkur fyrri tey av Mortensenættini í fyrsta og øðrum ættarliði, sum búsettist á hesum øki.

Gudmund Mortensen var annað ættarlið, og nú hann var byrjaður at byggja, gjørdist hann álvarsliga sjúk. Hetta setti hann sjálvsagt í samband við hesa søgu.

Niels Pauli Mortensen hevði bygt á hesum øki fleiri ár frammanundan. Hann var ávarður um fyrri Guds skuld ikki at byggja her vegna nevndu banning. Niels Pauli trúði ikki slíkum tvætli og helt áfram at byggja. Hann hevði bara verið giftur í nøkur fá ár, tá doyði konan í barsilssong.

Hetta sannførdi fólk um, at her var ikki alt, sum ruggaði rætt. Hetta var so eisini galdandi fyrri Gudmund Mortensen. Tí vildi hann fyrri alt í verðini sleppa av við grundstykkið. Og sum tann góði forrætningsmaður hann var, dugdi hann eisini at fáa eina góðan vinning burtur úr.

Apollonia "spøkti"

Nú skuldi eg so fara at byggja. Eg fekk eina tekning, sum Joen Nolsøe hevði gjørt. Tað vísti seg, at tað vildi verið lættast og bíligast

at fylgja hesi tekning.

Amtmaðurin fekk tekningina til ummælis. Hann helt, at hetta vóru eini nóg so flott hús, eg ætlaði at byggja, enn tá við trygd frá statinum. Men hetta gjørdist ikki annarleiðis.

Húsini blivu boðin út, og eg tók frægasta av teimum, og byrjast skuldi fyrst í 1923.

Fólk kundu ikki lata vera við at hugsa um "banningina", hóast Apollonia var deyð fyrri langari tíð síðan. Ein dagin hevði onkur spurt ein av arbeiðsmonnunum, um hann ongantíð hevði sæð hana spøkt á grundini. Hann tók hetta sum skemt og segði, at "jú ein morgun í hálvmyrkrinum, tá eg sum tann fyrsti kom niðan á grundina, sat Apollonia í einum króki í gráum sjalli." Hetta var skemt men var tikið í ramasta álvara, og tað frættist skjótt. Tey vóru nógv, sum ikki tordu at koma nærindis grundini, eftir at tað var blivið myrkt.

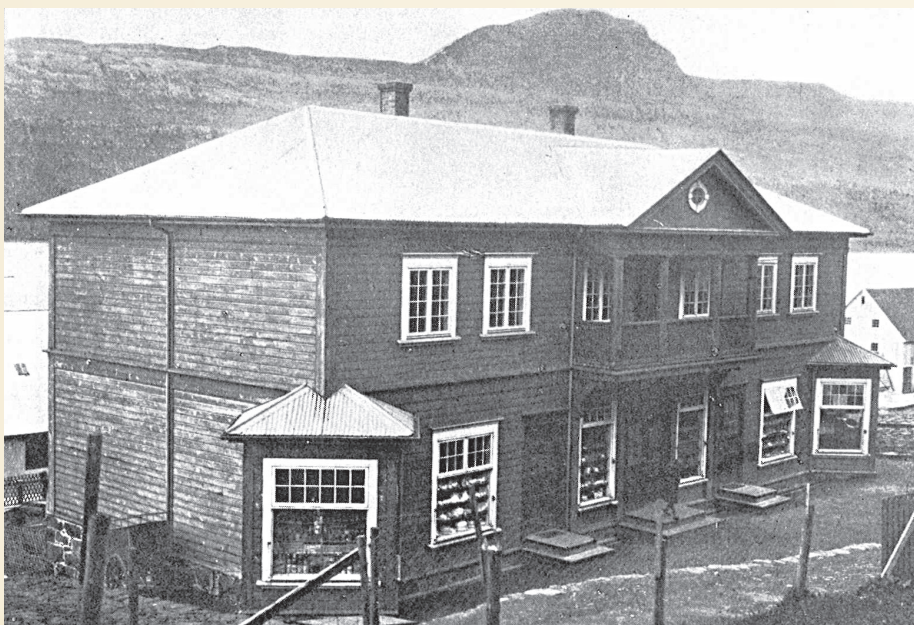
Hvussu kundi Mortensen fara á húsagang?

Hetta tyktist at halda áfram í víðastu merking. Tað gingu fá ár, tá fór tann upprunaliga Mortensenfyrirkuni á húsagang, hóast hon var søgd at vera líka dygg sum Bank of England. Bara partapeningurin var í 1918 kr. 300.000, ein sera stór upphædd tá á døgum. Hetta var størsta fyrirtøka, sum tá hevði verið í Føroyum. Tað plagdi at verða sagt, at fyrr rapaði Beinisevørð enn at hetta hendi Mortensen fyrirkuni.

Men tað var júst hetta sum hendi í 1936. Hetta sama summarið, tá ið Mortensen fór á húsagang, var eg komin til Sumbiar og skuldi fara inn har eg gisti. Tá hoyrdist eitt buldur sum av ringari toru, og Beinisevørð hvarv aftanfyrri eitt dustrok. Hetta var størsta omanlop, fólk høvdu vítað um. Beinisevørð varð klovnður frá toppinum av, og stórar rúgvur av gróti vóru farnar í havið. Tí var eisini rættiligt brim í Sumba.

Dagin fyrri høvdu menn fleygað júst har, sum tað leyp. Tað hevði verið ein ógilig vanlukka, um menn høvdu verið í bjørgunum hendan dagin.

Hetta orðatak kom tiskil at gerast veruleiki.

Losjuhúsin á Tvøroyri, har Kristian Djurhuus hevði skrivstovu fyrstu árin.